

VAN EEN STERVEND KERKHOF EN HET VERHAAL VAN CAPTAIN WILLIAM DAVIES EVANS.

door **Koen VERWAERDE**

Enkele krantenkoppen d.d. 17 & 18 januari 1997:

"Gisteren zijn arbeiders van de stedelijke Begraafenisdienst in opdracht van de Schepen van Burgerlijke Stand, Eddy TULPIN, begonnen met de afbraak van 25 met rode en gele kruisen gemerkte grafmonumenten op het Oud Kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg"; een andere krantenkop blokletterde: "Grafschennis door Schepen is regelrechte schande".

Posterieur hieraan kon men de dag erop, in elke krant, in het streekgebonden nieuwsitem, harmonieus omkaderd met de broodnodige foto's, het uit de hemel gevallen feuilleton bij de morgen boterham, lezenswaardig vervolgen: *"vrijdag werden de werkzaamheden op eis van Schepen Geert LAMBERT, voorzitter commissie grafmonumenten (I), stilgelegd".*

En Schepen Eddy TULPIN, lui-même, schrok zich een aap wanneer deze nieuwstijding als een bom uit de duistere hemel op hem kwam neervallen. Hij had het heus niet zien aankomen. Ofschoon hij in regel en recht, de opdracht gaf om de graven op "de lijst" te laten ontrukken aan hun stiefmoederlijke omgeving, had hij in zijn verwarrende uiteenzetting iets dat deed denken aan de naoorlogse periode: *"Ich habe es nicht gewusst".* Het artikel blokletterde: *"Schepen TULPIN gaf te kennen dat het wegbreken van enkele grafmonumenten op het oud kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg berusten op een communicatiestoornis".*

Het is herkenbaar hoe bepaalde berichtgevers, noem ze plaatselijke journalisten, na een veel te lange komkommertijd, door middel van hun schrijftalent, gulzig, copieus en hartig op smaak gebracht, ongelukkige voorvallen aan de wachtende nieuwsgierigen hun creatie laten smaken en waarvan de degustatie vaak niet eens de lading dekt. Ongetwijfeld waren ze, de nu verdwenen grafmonumenten, van een onmiskenbaar heemkundige betekenis om het nog net niet te hebben van "plaatselijke geschiedkundige importantie". Het waren de graven van wat bij sommigen 'de Britse kolonie' wordt genoemd. Misschien waren ze het bewijs van hoe fijn en vermengd raakpunten kunnen zijn tussen heemkundigen, lokale geschiedenis en de officiële geschiedenis van een streek. Maar wie gaat nu opstaan om een waardebepaling van een dergelijk object als verlaten grafmonumenten en het behoud ervan te gaan verdedigen. Maar weet, waar twee kijven hebben beiden schuld. Niemand gaat vrijuit. Is het de Schepen die als 'cavalier seul' eens en vooral een einde wilde stellen aan een stervend kerkhof. Of was het de Stedelijke Commissie Grafmonumenten die met veel palaver nooit tot een effectieve beslissing kwam tot renovatie en in zijn bevoegdheid en kunde niet eens in een open doel kon scoren.

En wat dan nog, het was oktober 1996, er blies een nieuwe frisse lucht doorheen de eindeloze gangen van het Stadhuis. Het nieuwe Bestuur, coalitie, zat goed in het zadel (gemeenteraadsverkiezing oktober 1994), en in hun midden de heer Eddy TULPIN, de verantwoordelijke Schepen voor Burgerzaken: lees de dienst Bevolking - Burgerlijke Stand - Begraafplaatsen. Ook had men voor een paar jaar een nieuwe Afdelingschef geïnstalleerd, namelijk de heer Jean-Pierre VAN HESTE. René DEFLOOR, Hoofd dienst Begraafplaatsen, hield het voor bekeken en ging met pensioen. Zo gauw, zo vlug als water diende een oplossing gezocht voor het vertrek van deze laatste; mij werden de taken en het toezicht toevertrouwd van de dienst Begraafplaatsen in een voorlopig waarnemende functie.

Ik had trouwens al gedurende een tiental jaren de infrastructuurwerken op de begraafplaatsen geleid en in de laatste maanden vóór het vertrek van René had ik de dienst al menig keer beleidsmatig ondersteund.

Hoe hard arduin ook blijkt, met één doffe slag breekt ze middendoor. Het ligt niet in mijn bedoeling om hier het proces te gaan maken van wie uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid had bij de "opkuis" van de op de lijst vernoemde grafmonumenten. Mij is het enkel te doen om de lezer te overtuigen dat de weliswaar ondoordachte handelswijze van het afbreken ook in feite geïnspireerd was door het goed bedoelde initiatief om daadwerkelijk de problematiek van verval en zo nodige renovatie van 't oud kerkhof aan te pakken. Nu zich de gelegenheid voordoet omdat de grenzen der discussie vervaagd zijn of omdat voor sommigen de hele zaak nu bijna onbelangrijk lijkt, kan ik in een eerlijk relaas de gebeurtenis tot een besluit brengen zodat hiermee de rare kronkel in het verhaal tot het verleden behoort.

In zijn functie als Ambtenaar van Burgerlijke Stand wilde Eddy TULPIN zijn beleidsopties onberispelijk en zonder enige inmenging van enig welke belangengroep tot een goed einde brengen. Aanvankelijk (vóór de afbraak) weigerde hij dan ook enig welke betrokken partij, zoals de Commissie Grafmonumenten e.a. diverse culturele organisaties te betrekken bij zijn plannen om van de Begraafplaats een mooi wandelpark te maken. Waarschijnlijk maakte hij daar al de cruciale fout. Men had tot een '*consensus omnium*' kunnen komen van wat niet en wat wel mocht verdwijnen aan grafplastiek. Echter is het niet onbelangrijk om in dit verhaalverloop te melden dat de afbraak 'volledig wettelijk' gebeurde en in overeenstemming was met de wetgeving terzake. De misslag echter had dan weer te maken met een te volgen procedure bij afbraak. De bedoelde grafmonumenten waren op het ogenblik van afbraak eigendom van het Plaatselijke Bestuur, voor zover is duidelijk! Men had in uitvoering van het KB van 20 juli 1971, lees de Wet op de begraafplaatsen en lijkbezorging, in het bijzonder het artikel 9, via aanplakking (2) op grafmonumenten en aan de inkom van de begraafplaats, aan alle belanghebbenden gemeld dat de graven het voorwerp uitmaakten van terugname indien men geen hernieuwing had aangevraagd binnen het wettelijk gestelde termijn. Tot op dat ogenblik alles 'O.K.' moet je denken. Wel neen! In overeenstemming met de laatste alinea van het artikel 26 van de wet van 20 juli 1971 lag het aan het Plaatselijk Bestuur een regeling te treffen voor wat de eindbestemming zou zijn van het aan de gemeente toevallend materiaal na afbraak. Het was Schepen TULPIN en zijn ondersteuningsteam; lees de ambtenaren VAN HESTE en VERWAERDE, ontgaan dat het College van Burgemeester en Schepenen een besluit diende te nemen voor wat er uiteindelijk diende te gebeuren met het terugvallend materiaal na afbraak. Wat die beslissing betekend zou hebben kan men slechts nog naar raden. Misschien was er één of andere schepen (bijvoorbeeld de voorzitter van de Commissie Grafmonumenten, de heer Geert LAMBERT) die zich negatief over de afbraak zou hebben uitgesproken en voorgesteld hebben om eerst het advies van de commissie Grafmonumenten hierover in te winnen. Maar Wie weet?

Welwillende lezer, het is hoe je het bekijkt. Vandaag is het voor mij belangrijk om even de keerzijde van de medaille toe te belichten. Maar hoe je het ook wendt of keert of dat je voor deze affaire aan beide oren doof mag wezen, Schepen TULPIN blijft degene die als eerste, weliswaar 'op lef', aan het gestelde probleem van een stervend kerkhof een daadwerkelijke oplossing wou bieden. Ondanks zijn legendarische voorzichtigheid en terughoudendheid had hij de zaak zichtbaar verkeerd in geschat. Het was mijn vriend en voorganger, René DEFLOOR, die de opdracht kreeg om een lijst (3 - nota 07 maart 1996) samen te stellen van concessies waarvan grafteken in een dergelijke verwaarloosde en vervallen bouwfysische toestand was en waarvoor uiteraard geen verlenging van vergunning was aangevraagd die als eersten "symbolisch" dienden te verdwijnen. Zo zou met een stil bazuingschal de nieuwe aanpak dienen bezegeld.

Toen ik in oktober 1996 waarnemend de functie van hoofd van de Begrafenisdienst kreeg werd mij onmiddellijk de goedbedoelde intenties m.b.t. de oude begraafplaats duidelijk gemaakt. Schepen TULPIN geloofde in het leven na de dood. "t Oud kerkhof" diende binnen enkele decennia een prachtig park te zijn met behoud van de waardevolle grafmonumenten. Wie kan als trouwhartig heemkundige deze aanlokkelijke fluwelenzang van een goedwillende sirene weerstaan? Maar er sloop twijfel in mijn hart. De maatstaf bij de beoordeling tot renovatie was gebaseerd op verwijderen van bouwfysische vervallen objecten. Trouwens was voor de Schepen iedereen gelijk voor de wet. Wat moet je met een grafmonument van Oostendse reders, artiesten, ambachtbazen die er vervallen bijliggen? Het kostenplaatje; wat moet het de gemeenschap kosten om dergelijke vervallen grafmonumenten te herstellen? Het handhaven van criteria waarbij grafplastiek behouden zou worden omwille van hun architectonische, heemkundige of funeraire uitzonderlijkheid waren duidelijk aan hem niet besteed. Onaanvaardbaar dacht ik! Enkele maanden heb ik de toegeschoven opdracht van afbraak kunnen negeren om reden dat ik mij in de nieuwe werkomgeving moest inwerken. Enigszins naïef was mijn hoop om zo de opdracht tot afbraak in vergetelheid te duwen. Het was januari 1997, de gestelde objectieven voor dit werkjaar werden met alle betrokken partijen besproken. De opdracht tot afbraak werd mij duidelijk gedictieerd; nog dezelfde week zou mijn personeel de klus moeten klaren. De op de lijst voorkomende graven, te weten de bijzettingen die plaatsvonden tussen 1860 en 1881 en die zich bevonden in het perk 2, de lagen 06 en 08, konden niet meer aan de afbraak ontsnappen. Mijn persoonlijke opdracht naar het personeel toe was in de eerste instantie een opkuis van de totale ruines (rode kruis) en daarna zouden we wel zien (gele kruis). De klassieke witmarmeren zuil op het graf van een in 1869 overleden Duitser uit Hamburg, DRIESCH genaamd (de vreemde eend in de bijt tussen zijn Britse deelgenoten), diende in elk geval onaangeroerd te blijven. Immers was dit grafteken, naar de normen van verval op deze begraafplaats, nog in prima staat. Naarmate de week vorderde en de opruimwerkzaamheden, buiten verwachting, zonder haperen vlot verliepen kwam ik tot de vaststelling dat er maar weinig overbleef om daadwerkelijk te behouden. De reden, alle grafmonumenten, te weten hun onderbouw, waren dusdanig aangetast en verweerd dat vroeg of laat de ineenstorting niet kon vermeden worden. Hoe kon ik enig behoud gaan verdedigen wanneer de opdracht luidde: de totale afbraak om reden van verval.

Een zucht van opluchting. Ik was niet weinig blij toen de zaak aanhangig werd gemaakt in de wereld van de plaatselijke journalistiek. Hoewel het kwaad was geschied. Een Oostendse steenkapper die 't oud kerkhof ter harte nam had de kat de bel aangebonden en zo andere belanghebbenden verwittigd die dan op hun beurt, weliswaar tersluiks, de plaatselijke nieuwsmedia inschakelden om de afbraak een halt toe te roepen. De rest is gekend, of niet? Er werd overhaast een vergadering bijeengeroepen van de commissie voor grafmonumenten die plaatsvond op zaterdag 25 januari 1997. Politiek correct en verstandig presideerde de Schepen van Cultuur, Geert LAMBERT, de vergadering. Schepen TULPIN en ikzelf werden de gesel van kritiek en hekel hierdoor bespaard. Na anderhalf uur plaatsbezoek werd in vergadering afgesproken dat er een inventaris diende opgesteld van waardevolle grafmonumenten. Dit document moest eind november 1997 opgemaakt zijn. Een werkgroep werd aangesteld. Het waren de dames Rita WERBROUCK en Jeannine DOMBRECHT, de heren Robert MISSIAEN en Jean-Pierre FALISE; in zelfde volgorde voor de Gidsenkring "Lange Nelle", de Cultuurraad en natuurlijk de (Koninklijke) Oostendse Heem- en Geschiedkundige kring "De Plate". De manier waarop deze werkgroep haar opdracht volbracht dwong bewondering en respect af. Elke dinsdag- en woensdagnamiddag waren zij aanwezig op 't oud kerkhof om in gezamenlijk overleg, rij per rij, 4.595 graven te beoordelen en hun inventaris aan te vullen en dit zonder te weten of hun werk de nodige vruchten zou afwerpen. De criteria bij hun opmaak van de inventaris was een lijst op te stellen gebaseerd op de architecturale waarde, de heemkundige betekenis en de lapidaire en/of museumwaarde. Ook ik kreeg een nieuwe opdracht maar uitgaand van Schepen Eddy TULPIN. Deze opdracht resulteerde in twee boekwerken aangevuld met een tiental plannen. De opdracht luidde een tweede inventarisatie op te stellen van de bouwfysische toestand van de 4.595 aanwezige graven samen. Deze inventarisatie gaf een kleine

beschrijving van het grafmonument, lees type, stijl en vorm, als de staat waarin deze zich bevond (Goed – slecht – voor herstel vatbaar). Tevens moest de betrokkenheid van de nabestaanden en/of concessionaris voor het grafmonument aangetoond worden. Dit gebeurde door een mijn inziens veel te eenvoudige maatstaf, te weten na 1 november de graven aan te duiden waarop bloemen werden neergelegd. Als laatste punt in dit monnikenwerk maakte ik planmatig een overzicht van de aan de stad terugvallende concessies. Het was eind januari 1998 toen alle documenten werden samengebracht. Het samenbrengen van alle bescheiden gebeurde door Schepen TULPIN. Voor mij was het duidelijk. Het was een goed werkbaar instrument die, op dat ogenblik, een aanzet had kunnen zijn tot een effectieve overeenstemming van gevoelens; algemene gelijkheid van opvatting door alle betrokken partijen en waardoor 't oud kerkhof uiteindelijk de nodige renovatie had kunnen ondergaan. De oudste Oostendse begraafplaats wachtte een gedaanteverandering: 't oud kerkhof wordt in een park herschapen met behoud en herstel van haar mooiste grafplastiek'; dixit Schepen Eddy TULPIN.

De vraag naar het waarom dit niet is doorgegaan ligt op een heel ander niveau. Wijzigingen in de bevoegdheden binnen het toenmalige Schepencollege zullen er niet vreemd aan geweest zijn; maar dit is dan weer een ander verhaal.

Epiloog

'I do not much dislike the matter, but the manner of the (his) speech' (Shakespeare).

Nou hoef je niet stom te zijn om jezelf de vraag te stellen of de heisa en de kritiek rondom de afbraak wel eerlijk en onderbouwd was. Was het neergeschreven betoog van een (dolende) journalist gefundeerd op eerlijke en weloverwogen argumenten? Niemand heeft zich op dat ogenblik afgevraagd hoe de bouwfysische toestand van de grafmonumenten was (4). Om vandaag de nu vergeten waarheid te berechten kan ik met duidelijkheid stellen dat deze grafmonumenten zo intens, door ouderdom, door onverschilligheid en meer dan erg door erosie (wind en water) nog slechts herleid waren tot een noemenswaardig geërodeerd puin. Een gevaar mocht men het noemen voor de bezoeker, dreigend dan weer voor de toevallig aanwezige kinderen met hun goedmoedige nieuwsgierigheid. Echter behoedzaam zoals de aard van het beestje wel is wil ik gerust toegeven dat er tussen de afgebroken grafplastiek zich nog graven bevonden die voor renovatie vatbaar waren en dus aan de sloophamer hadden kunnen ontsnappen. Ik ben mij bewust van het feit dat hierin juist de gevoeligheden in het discussiepunt geankerd liggen. Maar zeg eens, wie geeft antwoord, wie durft kleur bekennen? Ontegenzeggelijk zou het herstel van de voornoemde tussenliggende monumentale graven de gemeenschap tienduizenden euro's hebben gekost. Dit gegeven geprojecteerd op de nog honderden andere grafmonumenten, weet van éénzelfde onderscheidende hoedanigheid, zal ongetwijfeld een kostenfactor betekenen die op geen enkel ogenblik door een verantwoordelijk Bestuur kan opgehoest worden. Temeer dan nog dat op het ogenblik van afbraak de begraafplaats of in het andere geval uitzonderend grafplastiek niet het voorwerp uitmaakte van bescherming. Het Plaatselijke Bestuur kon dus niet rekenen op een enige toelage tot renovatie door de Hogere Overheid, lees van subsidies.

Alles op een rij zettend kun je stellen dat er nood is aan een mentaliteitswijziging! Geen blindheid die enkel verloren tijd en verval baart. Stop met verzet tegen elke handeling die enige stijlwijziging meebrengt van aanpak om van deze half beschadigde of ruïneuze begraafplaats toch nog iets te maken. Behoudzucht en weigering tegenover elke broodnodige ommekeer van de situatie is een foute houding die vroeg of laat zich vertaalt in een absoluut einde en verlies van wat vandaag nog overeind blijft aan waardevolle grafplastiek die gelegen is op de oudste begraafplaats van Oostende.

Captain William Davies EVANS 1790 – 1872.

Vandaag, 10 mei 2000, ziet men nog slechts een open genivelleerde leegte waar ooit de graven van de Britse Kolonie zich bevonden en telkens opnieuw, doet deze mij denken aan de afbraak. Met een lichte ironie zeg ik tegen mevrouw Susan PLAYDON dat het terrein zelfs weigerachtig staat tegenover onkruid. Een lege ruimte tegenover het kluwen van gebroken graven in de rondte die zo kenmerkend is voor deze begraafplaats.

Ietwat terughoudend, zich verontschuldigd voor een eventuele taalbarrière en met een vriendelijkheid die men nog slechts uitzonderlijk vindt, had mevrouw Susan Ann PLAYDON zich op mijn catacombeachtige kantoortje op de begraafplaats aan de Stuiverstraat aangemeld. Zij maakte mij onmiddellijk duidelijk dat de naam "PLAYDON" deze van haar man was en dat 'her name of birth "EVANS" is. Zij en haar man waren naar Oostende gekomen om het graf op te zoeken van haar "Great Great Great, Great Uncle, Captain William Davies EVANS". Haar vader, 'Davis Owen EVANS', was bezig het levensverhaal van deze laatste te reconstrueren. Het leven van Captain EVANS (5) was van een zo uitzonderlijke en buitengewoon verloop dat het ondenkbaar zou zijn deze aan de vergetelheid der tijd toe te kennen. Het zachte glooien van d'r glimlach zag ik plaats maken voor verwondering toen ik stelde tot, mijn intense spijt, dat het grafteken van Captain EVANS niet meer was. Geen enkele foto, geen enkel ornament, er was slechts leegte.

Met een bijna calvinistisch schuldgevoel beloofde ik haar om alles in het werk te stellen om eventueel nog bestaande sporen van de aanwezigheid van 'EVANS' in Oostende op te zoeken. Wat meteen ook gebeurde. Ik was ontstemd, teleurgesóótelnd toen ik vrij vlug vaststelde dat mijn zoektocht onvermijdelijk resulteerde in een groot ehech. Niets, helemaal niets. Op het kantoor van de begraafplaats vond ik slechts een nagenoeg onbetekenende fiche. Vermoedelijk nog opgemaakt door de Kerkhofbewaarder Kamiel Wittevronghel op basis van het aanwezige grafmonument en waarop niets meer dan de naam 'Evans William' en zijn overlijdensdata '03 augustus 1872' waren genoteerd. Hoe summier deze gegevens ook waren, ze gaven mij de mogelijkheid om mijn zoektocht verder te zetten in de registers van de burgerlijke stand; m.n. overlijdensregisters. In de tienjarige tabellen vond ik al vlug wat ik zocht; het inschrijvingsnummer 244: de aangifte van het overlijden van William Davies EVANS. De akte (6) was opgemaakt op 4 augustus 1872. De dag na het overlijden. De aangifte gebeurde door de zoon van de overledene, tevens 'William EVANS' genaamd, negenendertig jaar oud, handelaar (négociant), wonende in London en door Robert JUKES, geestelijke van de anglicaanse kerk. Uit de aangifte kon ik verder nog uitmaken dat betrokkene was overleden op 3 augustus 1872 om 18H00 op het adres Christinastraat nr. 89. Hij was gedomicilieerd in Castle Pill bij Milford Haven in Pembroke waar zijn echtgenote Marie-Thérèse DUNEAN woonde. Een kopij van deze overlijdensaangifte + vertaling werden opgestuurd naar Susan PLAYDON samen met enkele foto's die ik vóór de afbraak van de ondertussen berucht geworden grafplastiek had genomen. Veel was het niet! Het gaf in elk geval wel aan hoe bouwvallig de site erbij lag. Susan en haar vader betuigden hun dank door zelf een beknopt overzicht op te sturen van de levensloop van Captain EVANS. Ook stelden zij de vraag of ik de mogelijkheid wilde onderzoeken om op de plaats waar het graf had gestaan een herdenkingsplaat op te richten. Een antwoord dat ik haar tot vandaag schuldig moet blijven. De reden was dat de concessie vervallen (in tijd) was en dat dit onherroepelijk het definitieve einde betekende van de vergunning. Eerlijkheidshalve dient hierbij gezegd dat het op dat ogenblik gevoelig lag mede door de afbraak zodat elke beweging in die richting wijselijk achterwege gelaten werd. Vandaag en slechts omdat de storm is gaan luwen kan dit misschien wel. Zal de huidige Schepen, mevrouw Nancy BOURGOIGNIE, hiervoor ontvankelijk zijn? Een voorstel tot oprichten van een herdenkingsstele kan overwogen worden. Een, met gekende redenen omkleed, voorstel kan met beide handen onthaald worden maar ook eenvoudig geweigerd. Vraag je niks, dan heb je niks moet de leuze zijn!

Maar laten we het nu uiteindelijk hebben over: 'Captain William Davies EVANS'?

Uit navraag en onderzoek weet ik dat er maar weinigen zijn die een antwoord kunnen geven. In elk geval ken ik er toch ééntje (niet persoonlijk). Eerder toevallig vond ik een artikel uit de "Krant van West-Vlaanderen", d.d. 15 juni 2001, waarin een zekere heer José VANDEKERCKHOVE, Voorzitter van de Koninklijke Oostendse Schaakkring (KOSK), meldde dat hij in september van hetzelfde jaar ging starten met een schaakacademie genaamd: 'Captain EVANS'. Met de oprichting van deze schaakacademie, waarbij gediplomeerde lesgevers zouden ingeschakeld worden, ligt het in de bedoeling, in het kader van vernieuwde jongerenwerking, om jongeren meer aan te zetten tot schaken.

EVANS, een Britse zeekapitein-schaker met faam. Evans een schaakfenomeen dus? Maar wat laat Susan Ann PLAYDON over deze mysterieuze persoonlijkheid weten? Het verhaal gaat:

Evans werd geboren op 27 januari 1790 op de Musland Boerderij in de parochie van St. Dogwell, in Pembroke, Wales, als eerste zoon van het echtpaar John EVANS en Mary DAVIS.

Aanvankelijk zal het de bedoeling geweest zijn dat William het landbouwersvak van zijn vader zou voortzetten. Echter komt hier verandering in wanneer de familie EVANS-DAVIS, rond de eeuwwisseling, naar Castle Pill verhuisde. Castle Pill was de naam van één van de vele inhammen van Milford Haven. Maar 'Castle Pill' stond ook als naam van een herenboerderij waar de ouders van William gingen werken. Ongetwijfeld zal daar de passie voor het zeemansleven bij de jonge William een aanvang vinden. Niet onbelangrijk is hierbij dat de eigenaar van Castle Pill Boerderij een zekere Colonel GREVILLE was. Deze laatste was een neef van Sir William HAMILTON. Sir William HAMILTON was dan weer de echtgenoot van 'Emma'. Emma Hamilton die de geschiedenis zal ingaan als Lord NELSON's Emma. Jazeker, de minnares van niemand minder dan Admiral Lord NELSON, de omzeggens meest gevierde Britse nationale held. Hij was het die met 'the Battle of Trafalgar' de wereldpositie van Brittannië definitief vestigde. Door zijn overwinning, waarbij hij overigens het leven liet, zal Engeland definitief de controle verwerven over de wereldzeeën en zodoende uitgroeien tot een onvergelykbare wereldmacht die wel meer dan een eeuw lang onveranderd zal blijven.

In 1804, William EVANS is dan amper '14 jaar' oud, verlaat hij het ouderlijke huis en gaat in zeedienst. Was hij onder indruk van het fenomeen 'NELSON'; kon hij zich beroepen op de omgeving waar zijn ouders waren tewerkgesteld? Van deze periode in zijn leven weet men niet veel: 'He served his country until the Napoleonic war ended in 1815'. Een vermoeden gaat dat de Britse Royal Navy in 1804 niet enkel een intense rekrutering op punt stelde, men was ook met de dringende noodzakelijkheid bezig de oorlogsvloot uit te breiden. Overigens wist men goed dat Frankrijk, m.n. Napoleon met zijn oorlogszucht en veroveringsdrang, duidelijk plannen had om het kleine eiland te veroveren. Het was een precaire situatie wanneer bleek dat Spanje nu ook een verbond sloot met Frankrijk. Op het vasteland stond enkel Oostenrijk niet vijandig tegenover Engeland. Men zegt dat The Royal Navy, in die dagen, de mogelijkheid bood aan ambitieuze mensen tot een snelle en grote carrière. De confrontatie bleef niet uit. Op 21 oktober 1805 was het zover. Met de 'The Battle of Trafalgar' werd het pleit beslecht. Zesduizend Franse en Spaanse soldaten verloren het leven of werden gewond. Ook aan Britse zijde was voor 1700 manschappen hetzelfde lot beschoren. Negentien vijandige schepen werden veroverd, één gezonken. Door the Battle of Trafalgar verkreeg de Britse vloot de controle over de wereldzeeën.

Na 1815 vervoegt William EVANS het postdepartement. In 1819 had hij de rang van kapitein bij de zeilpakketboten, varende tussen Milford en Waterford. Waarschijnlijk leerde hij het schaakzetten rond 1818. In die periode maakte hij kennis met Luitenant Harry WILSON. Deze laatste was één van de meest gerenommeerde schaakspelers van zijn tijd. De invloed die WILSON op EVANS had is

niet te ontkennen. Tussen 1820 en 1826 hebben beide zich in menig schaakpartij gemeten waarbij EVANS aanvankelijk het onderspit moest delven. Overigens en gelukkig maar is het beloop van veel van deze schaakpartijen tot vandaag de dag behouden. Rond 1824, terwijl hij het bevel voerde over een staatspost stoomboot, eigendom van de P & O Steam Company, bedacht EVANS de "Evans Gambiet" (7) door dewelke hij beroemd werd. De schaakbroederschap had over hem een hele hoge dunk en hij speelde veel belangrijke matches. In 1864 speelde hij zelfs schaak in Oostende met Groot-Hertog Constantijn, zoon van Tsaar Nicolas van Ruslan. Hij reisde hiervoor gedurende een week iedere dag van Brugge, waar hij toen woonde, naar Oostende.

Er wordt verondersteld dat William Davies EVANS aan de basis ligt van het driekleurige lichtstelsel (wit/groen/rood) voor schepen om nachtelijke aanvaringen op zee te vermijden. Voor dit idee kreeg hij van de Britse regering een beloning van £. 1500. En in 1865 ontving hij hiervoor een waarderingprijs van £. 200 van Tsaar Nicolaas van Rusland alsook een gouden chronometer met de inscriptie: "To Mr. Evans from the Russian Fleet".

In 1840 beëindigde EVANS zijn 'zeecarrière' wegens slechte gezondheid en werd hem een pensioen toegekend. Eens met pensioen zou hij gaan reizen op het vasteland en hij keerde in 1842 terug naar Engeland. Waarschijnlijk heeft hij dan in Londen gewoond, waar hij nog altijd schaak speelde en in 1845 deel nam aan het eerste schaakspel per telegraaf.

Zijn latere jaren schijnt hij doorgebracht te hebben op het vasteland, meer bepaald in België, waar hij in Brugge en later in Oostende woonde. Het is in Oostende dat hij overleed en dan ook begraven werd op 't oud kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg. Op 16 januari 1997 werd zijn grafmonument door de dienst 'Begraafplaatsen' afgebroken; zijn stoffelijke resten rusten er nog steeds.

Op zijn verdwenen grafmonument stond te lezen:

*" To the sacred memory of **William Davies Evans**, formerly Commander in the Post Office and Peninsular and Oriental Steam Services; Superintendent in the Royal Mail Steam Company, and inventor of the system of tri-coloured light for shipping.
Also well known in the Chess World as the author of the **Evans' Gambit**"*

Legende:

(1) De Stedelijke Commissie Grafmonumenten:

- In 1993, neemt de toenmalige Schepen Maurice Quaghebeur het initiatief om een stedelijke commissie voor graftekens en grafmonumenten op te richten. In de stadsbegroting, dienstjaar 1994, wordt hiervoor zelfs een bedrag ingeschreven van 300.000,00 frank (€ 7,436.805). Een bedrag dat overigens nooit zal gebruikt worden en die vandaag bij de opmaak van begroting niet meer wordt ingeschreven. Het initiatief tot oprichten van een dergelijke commissie kwam er naar het voorbeeld van Brugge (niet Gent). Daar had men al jaren geleden een dergelijke commissie opgericht. Begin de jaren negentig kon deze Commissie en met rechtmatige trots al een rijkelijk geogst resultaat voorleggen. Het resultaat van op zowel een planmatige als gedurfde wijze een keuze te maken tussen het aanbod van grafplastic, gehandhaafde criteria (architecturale waarde, heemkundige betekenis) en een gerechtvaardigd financieel beleid. Eén van de fameuze maatregelen is bijvoorbeeld het opnieuw ingebruikstellen van oude monumentale graven. De stoffelijke resten worden verwijderd en de nieuwe concessionaris verbindt zich om het grafteken te herstellen en te onderhouden.

- Het doel van de commissie is het verstrekken van advies (= geen beslissingsrecht) m.b.t. de grafplastic waarvan het voortbestaan in het gedrang komt. Dit laatste heeft betrekking tot zowel lopende als vervallen concessies (in tijd). De commissie zal die grafmonumenten

aanduiden die omwille van hun merkwaardigheid voor behoud in aanmerking kunnen komen (geheel of gedeeltelijk).

- (2) Zie bijlage – Bericht van aanplakking
- (3) Zie bijlage – Nota René DEFLOOR
- (4) Zie bijlage – foto's –
- (5) Zie bijlage – Foto van Captain William Davies EVANS
- (6) Zie bijlage – Kopie overlijdensakte
- (7) Evans Gambiet: → The Evans gambit

- Volgens Van Dale: Schaakzet waardoor reeds bij de opening één of meer pionnen opgeofferd worden, teneinde een kansrijke aanval te kunnen opzetten.
- De 'Evans-gambit' wordt wel eens smalend de romantische schaakopening genoemd verwijzend naar de Europese levensstijl van de eerste helft van de negentiende eeuw waarbij 'gevoel en verbeelding' op de voorgrond traden. Hierbij offert Wit een pion voor een snelle ontwikkeling en kansen op koningsaanval. Zwart kan het gambiet weigeren met 4...Nb6, maar principieel is natuurlijk 4...Bxb4. Na 5.c3 komen er voor zwart drie zetten in aanmerking: 5...Lc5, 5...Le7 en 5...La5; waarbij moet gezegd dat 5...Lc5 nauwelijks wordt gespeeld. Deze opening, een variant op de Italiaanse 'Giuoco Piano, wordt naar Captain Evans genoemd omdat hij de ontdekker is van de opening. Jarenlang deed men een beetje laatdunkend over dit gambiet. Men zegde: een lastig gambiet, een vervelend gambiet, maar bij goed tegenspel volkomen ongevaarlijk voor zwart. Dit was tot aan de jaren negentig de heersende opinie betreffende deze opening. Tegenwoordig wordt het 'Evans-gambiet' terug au sérieux genomen. Dit nadat Gary KASPAROV het aan zijn repertoire had toegevoegd. In 1995 versloeg deze laatste, met een scherpe variant, zowel Jeroen PIKET als Vishy ANAND. Men zegt dat beiden er op geen enkel ogenblik nog aan te pas kwamen.

**AKTE VAN BEKENDMAKING
omtrent het behoud van een
destijds toegestane
altijddurende grondvergunning**

De Heer Burgemeester van de Stad Oostende vestigt er de aandacht op dat, ingevolge de wet van 20.7.1971, het recht op behoud van deze concessie afhankelijk is van een aanvraag tot hernieuwing.

Om in aanmerking genomen te kunnen worden, moet de aanvraag door een belanghebbende worden ingediend bij de dienst van de Burgerlijke Stand ten Stadhuize (gelijkvloerse verdieping).

De Burgemeester,
J. PIERS.

(2) In uitvoering van het KB van 20 juli 1971, lees de Wet op de begraafplaatsen en lijkbezorging, in het bijzonder het artikel 9, werd via aanplakking op grafmonumenten en aan de inkom van de begraafplaats, aan alle belanghebbende gemeld dat hun grafconcessie het voorwerp uitmaakte van terugname indien geen hernieuwing werd aangevraagd binnen het wettelijke gestelde termijn. Hierboven de tekst die toen op de grafmonumenten zijn aangebracht.

STAD OOSTENDE

Stadhuis
Leopold II-laan, B-8400 Oostende
Tel. 059 / 80 55 00 Fax. 059 / 80 65 47

Begrafenisdienst / R.D.

Oostende 07.03.1996

Betreft: Begraafplaats Nieuwpootsesteenweg

Bijlage : 1 plan

Aan de heer E. TULPIN
Schepen
BBS en Begrafenisdienst.

Mijnheer de Schepen,

Hierbij de opgave van een eerste aantal concessies (daterende tussen 1860 en 1936)
waarvoor geen verlening werd aangevraagd (art. 9 van de wet van 20 juli 1971)
en dan ook vervallen zijn (laatste alinea van het art. 9)
Deze concessies kunnen dus verwijderd worden.

Perk 2

de concessies 02.06.02 (Irving)	
03 (Deanstbach)	
04 (Stranach)	
06 (C�ape)	
07 (Stephens)	
08 (Dewynter)	
de concessies 02.08.11 (Morsen)	02.08.41 (Huxley)
27 (Stephens)	42 (Harrington)
28 (Straetfield)	43 (Class)
29 (Seymour)	44 (Hopkinston)
30 (Webster)	46 (Fletcher)
31 (Webster)	47 (Pelling)
32 (Hapkinson)	
33 (Driesch)	
35 (Windsor)	
37 (Lovell)	
38 (Killick)	
39 (Evans)	
40 (Penicke)	

Het hoofd van de Begrafenisdienst,

R. Defloor

(bijlage 3)

*Overzichtsfoto van de befaamde site
(voor afbraak)*

→ *Monumentale grafplastiek (?)*

(bijlage 4.1)

Nog van dat monumentale grafplastiek

→ *Voor herstel vatbaar (?)*

(bijlage 4.2)

Grafmonument van William EVANS

→ *Mevrouw Susan Ann PLAYDON (Susan EVANS)*

(bijlage 4.3)

Captain William Davies EVANS

(bijlage 5)

2005 - 49

